

Саветодавна комисија за људска права

ТСС зграда Д-12, седиште мисије УНМИК-а, Приштина, Косово, електронска пошта hrar-unmik@un.org, телефон +381 (0)38 504 604 локал 5182

МИШЉЕЊЕ

Датум усвајања: 17. октобар 2014. године

Предмет бр. 177/09

Босиљка РАДОВАНОВИЋ

против

УНМИК-а

Саветодавна комисија за људска права, на заседању одржаном 17. октобра 2014. године, уз присуство следећих чланова:

Марека Новицког, председавајућег
Кристин Чинкин
Франсоаз Тулкенс

Уз помоћ

г. Андреја Антонова, извршног службеника

Узевши у обзир изнад поменути жалбу, уложену сагласно члану 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права,

Након већања, обављеног такође и електронским путем, у складу са правилом 13 § 2 свог Пословника, доноси следеће закључке и препоруке:

I. ПОСТУПАК ПРЕД КОМИСИЈОМ

1. Жалба је уложена 8. априла 2009. године и уписана је 30. априла 2009. године.

2. Дана 12. маја 2010. године, Комисија је затражила од жалиоца да достави додатне информације. Жалиочев одговор је примљен 17. јуна 2010. године.
3. Дана 19. априла 2011. године, жалба је прослеђена Специјалном представнику Генералног секретара (СПГС)¹, ради добијања примедби на прихватљивост предмета.
4. Дана 29. јуна 2011. године, Комисија је примила одговор од СПГС-а.
5. Дана 16. септембра 2011. године, Комисија је прогласила жалбу прихватљивом.
6. Дана 19. септембра 2011. године, Комисија је проследила своју одлуку СПГС-у и затражила УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, као и копије истражних списа који се односе на предмет.
7. Дана 18. октобра 2011. године, УНМИК је доставио свој одговор на захтев Комисије од 19. септембра 2011. године.
8. Дана 21. фебруара 2013. године, СПГС је доставио УНМИК-ове примедбе на меритум жалбе, заједно са релевантном документацијом.
9. Дана 29. септембра 2014. године, Комисија је од УНМИК-а затражила да потврди да ли се објављивање списа у вези са предметом може сматрати коначним. Дана 6. октобра 2014. године УНМИК је доставио свој одговор.

II. ЧИЊЕНИЦЕ

A. Општи преглед догађаја²

10. Предметни догађаји су се одиграли на територији Косова након успостављања Привремене управе мисије Уједињених нација на Косову (УНМИК), јуна 1999. године.
11. Оружани сукоб током 1998. и 1999. године између српских снага с једне стране и Ослободилачке војске Косова (ОВК) и других оружаних групација косовских Албанаца с друге стране добро је документован. Након неуспеха међународних напора

¹ Списак скраћеница и акронима садржаних у тексту дат је Прилогу.

² Списи на које се Комисија позива при навођењу овог општег прегледа догађаја су следећи: ОЕБС, „Како виђено, тако речено“, 1. том (октобар 1998 – јун 1999) и 2. том (14. јун – 31. октобар 1999); тромесечни извештаји Генералног секретара УН-а о Привременој управи мисије Уједињених нација на Косову; Годишњи извештаји полиције УНМИК-а (2000, 2001); Фонд за хуманитарно право „Отмице и нестани неалбанског становништва на Косову“ (2001); Фонд за хуманитарно право „Косовска књига памћења“ (<http://www.kosovomemorybook.org>); УНМИК-ова канцеларија за нестала лица и судску медицину, Извештај о активностима 2002-2004; Европски суд за људска права, *Бехрами и Бехрами против Француске и Сарамати против Француске, Немачке и Норвешке*, бр. 71412/01 и 78166/01, одлука од 2. маја 2007; Међународна комисија за нестала лица, „Ситуација на Косову: попис“ (2010); подаци које је издао Високи комесар Уједињених нација за избеглице (доступни на адреси www.unhchr.org) и Међународни комитет Црвеног крста (доступни на адреси <http://familylinks.icrc.org/kosovo/en>).

за решавање сукоба, 23. марта 1999. године, Генерални секретар Северно-атлантског споразумног савеза („НАТО“) објавио је почетак ваздушних напада на Савезну Републику Југославију (СРЈ). Ваздушни напади су почели 24. марта 1999. године, а окончани су 8. јуна 1999. године, када је СРЈ пристала да повуче своје снаге са Косова. Дана 9. јуна 1999. године, Међународне безбедносне снаге (КФОР), СРЈ и Република Србија потписале су „војно-технички споразум“ у ком су се сагласиле о повлачењу СРЈ са Косова и присуству међународних безбедносних снага након доношења одговарајуће резолуције Савета безбедности УН-а.

12. Дана 10. јуна 1999. године, Савет безбедности УН-а усвојио је Резолуцију 1244 (1999). Поступајући сходно Поглављу VII Повеље УН-а, Савет безбедности УН-а одлучио је да распореди међународне безбедносне снаге и цивилне представнике – КФОР, односно УНМИК – на територију Косова. Сходно Резолуцији Савета безбедности 1244 (1999), УН-у је дата пуна законодавна и извршна власт за привремену управу на Косову, укључујући спровођење правде. КФОР је имао задатак да успостави „безбедну средину у којој избегла и расељена лица могу безбедно да се врате кући“ и привремено обезбеди „јавни ред и мир“ све док међународни цивилни представници не буду могли да преузму одговорност за овај задатак. УНМИК се састојао из четири главне компоненте или стуба којима су руководиле Уједињене нације (цивилна управа), Високи комесар Уједињених нација за избеглице (хуманитарна помоћ, која је постепено окончана јуна 2000. године), ОЕБС (успостављање институција) и ЕУ (реконструкција и привредни развој). Сваки стуб је био под управом СПГС-а. Резолуцијом Савета безбедности УН-а 1244 (1999) УНМИК је овлашћен да „унапреди и штити људска права“ на Косову у складу са међународно признатим стандардима у погледу људских права.
13. Процене у погледу утицаја сукоба на расељавање популације косовских Албанаца крећу се од приближно 800.000 до 1,45 милиона. Након усвајања Резолуције 1244 (1999), већина косовских Албанаца који су побегли или били насилно избачени из својих кућа током сукоба од стране српских снага вратила се на Косово.
14. У међувремену, припадници неалбанске заједнице – углавном, али не само, Срби, Роми и словенски муслимани, као и косовски Албанци за које се сумња да су сарађивали са српским властима – постали су мета распрострањених напада од стране наоружаних групација косовских Албанаца. Тренутне процене у вези са бројем расељених косовских Срба крећу се између 200.000 и 210.000. Док је већина косовских Срба и другог неалбанског становништва побегла у ужу Србију и суседне земље, они који су остали постали су жртве системских убистава, отмица, насумичног притварања, сексуалног и родног насиља, пребијања и злостављања.
15. Иако постоји спор око бројки, процењује се да је више од 15.000 лица усмрћено или нестало током и одмах након косовског сукоба (1998–2000. године). Више од 3000 етничких Албанаца и око 800 Срба, Рома и чланова других мањинских заједница нестало је током овог периода. Пронађено је више од половине несталих лица и њихови посмртни остаци идентификовани су до краја 2010. године, док се од октобра

2012. године 1766 лица и даље води као нестало код Међународног комитета Црвеног крста (МКЦК).

16. Од јула 1999. године, у склопу напора да се на Косово врати спровођење закона у оквиру владавине права, СПГС је затражио од држава чланица УН-а да подрже постављање 4718 чланова међународне полиције као цивилне компоненте УНМИК-а. Задатак полиције УНМИК-а био је да саветује КФОР у вези са полицијским питањима док полиција не добије довољан број чланова да преузме пуну одговорност за спровођење закона и да ради на развоју косовске полицијске службе. До септембра 1999. године, приближно 1100 међународних полицајаца распоређено је у УНМИК-у.
17. Распоређивање полиције УНМИК-а углавном је завршено до децембра 2000. године, са 4400 чланова особља из 53 земље, и УНМИК је преузео примарну одговорност за спровођење закона у свим крајевима Косова осим у Митровици. Према годишњем извештају полиције УНМИК-а из 2000. године, њој је пријављено 351 киднаповање, 675 убистава и 115 силовања у периоду од јуна 1999. до децембра 2000. године.
18. Услед колапса управљања правдом на Косову, УНМИК је јуна 1999. године успоставио ванредан правосудни систем. Он се састојао од ограниченог броја домаћих судија и тужилаца и функционисао је све до почетка рада редовног правосудног система, јануара 2000. године. Фебруара 2000. године, УНМИК је одобрио именовање међународних судија и тужилаца, најпре у области Митровице, а касније широм Косова, да би ојачао домаћи правосудни систем и гарантовао његову непристрасност. Од октобра 2002. године, домаћи правосудни систем састојао се од 24 међународних и 341 домаћег судије и тужиоца. Јануара 2003. године, Генерални секретар УН-а, при подношењу извештаја Савету безбедности о спровођењу Резолуције 1244 (1999), констатовао је да систем полиције и правосуђа на Косову у том тренутку „добро функционише“ и да је „одржив“.
19. Јула 1999. године, Генерални секретар УН-а изјавио је у извештају Савету безбедности да УНМИК већ сматра да је питање несталих лица посебно акутан проблем у погледу људских права на Косову. Новембра 1999. године, при полицији УНМИК-а је основана Јединица за нестала лица (ЈНЛ), која је била задужена за истраживање могуће локације несталих лица и/или гробних места. ЈНЛ, заједно са Централном јединицом за кривичну истрагу (ЦЈКИ) полиције УНМИК-а, а касније наменска Јединица за истрагу ратних злочина (ЈИРЗ), били су одговорни за кривичне аспекте предмета несталих лица на Косову. Маја 2000. године, успостављена је Комисија за проналажење и идентификацију жртава (КПИЖ), којом председава УНМИК, ради проналажења, идентификације и предавања посмртних остатака. Дана 5. новембра 2001. године, УНМИК је потписао Заједнички документ УНМИК-а и СРЈ у коме се, између осталог, понавља његова обавеза решавања судбине несталих лица из свих заједница и признаје се да је програм ексхумације и идентификације само део активности везаних за нестала лица. Од јуна 2002. године, новооснована Канцеларија за нестала лица и судску медицину (КНЛСМ) при УНМИК-овом Одељењу правде (ОП) постала је једини орган који је овлашћен да утврди где се налазе нестала лица, идентификује њихове посмртне остатке и врати их њиховим породицама. Почевши од 2001. године, на основу

Меморандума о разумевању (МоР) између УНМИК-а и Међународне комисије за нестала лица (МКНЛ) са седиштем у Сарајеву, допуњеног додатним споразумом из 2003. године, МКНЛ је спроводио идентификацију посмртних остатака путем ДНК анализе.

20. Дана 9. децембра 2008. године, одговорности УНМИК-а у области полиције и правосуђа на Косову су престале, а Мисија владавине права Европске уније на Косову (ЕУЛЕКС) преузела је пуну оперативну контролу у области владавине права, након саопштења председника Савета безбедности Уједињених нација, 26. новембра 2008. године (S/PRST/2008/44), којим се поздравља даље ангажовање Европске уније на Косову.
21. Истог дана, УНМИК и ЕУЛЕКС су потписали МоР о модалитетима и правима и обавезама које проистичу из преноса УНМИК-ових предмета ЕУЛЕКС-у, као и повезаних списа који се тичу истрага, оптужница и других активности које су у току, а које су предузели УНМИК-ови међународни тужиоци. Убрзо након тога, потписани су слични споразуми у вези са списима којима су се бавиле међународне судије и полиција УНМИК-а. Сви споразуми су обавезивали ЕУЛЕКС да УНМИК-у пружи приступ документима који се односе на активности које су УНМИК-ови органи претходно предузели. Између 9. децембра 2008. и 30. марта 2009. године, сви списи кривичних предмета које су поседовали УНМИК-ов ОП и полиција УНМИК-а требало је да буду предати ЕУЛЕКС-у.

В. Околности везане за убиство г. Радована Рачића

22. Жалилац је супруга г. Радована Рачића.
23. Жалилац наводи да је живела са својим супругом, г. Радованом Рачићем, у стану у Ђаковици. У току 1999. године, на дан који није прецизиран, она је напустила стан, али је њен супруг остао у њему. Дана 11. јуна 1999. године, г. Рачић је нестало. Жалилац је касније сазнала да је убијен из ватреног оружја од стране неидентификованих наоружаних Албанаца испред стана, у присуству очевица чији идентитет није откривен. Након убиства, његово тело је однето на непознату локацију.
24. Према наводима из смртнице коју је 25. јуна 2007. године издала Канцеларија вештака судске медицине при КНЛСМ-у УНМИК-овог ОП-а, посмртни остаци жалиочевог супруга пронађени су близу села Рамоц, које се налази у општини Ђаковица. Обдукција је обављена 14. августа 2000. године, којом је само могло да се докаже да је смрт настала „пре 4. јула 2000. године“. Узрок смрти је остао непознат. Посмртни остаци су касније идентификовани и предати жалиоцу 25. јуна 2007. године.
25. Жалилац тврди да је пријавила отмицу свог супруга КФОР-у, УНМИК-у, МКЦК-у, Југословенском црвеном крсту, Министарству унутрашњих послова Србије, као и међународном тужиоцу Окружног јавног тужилаштва (ОЈТ) у Пећи, полицији УНМИК-а у Пећи, Ђаковици и Приштини и Координационом центру за Косово и Метохију.

26. Име г. Радована Рачића налази се у бази података коју је саставио УНМИК-ов КНЛСМ³. У ставци која се тиче њега у бази података на мрежи коју води МКНЛ⁴ као пријављени датум нестанка наводи се „1. јул 1999. године“, а у осталим релевантним пољима стоји: „Прикупљено довољно референтних узорака“ и „МКНЛ је доставио информације о овом несталом лицу надлежној институцији 23. априла 2007. године. Да бисте добили додатне информације, обратите се седишту ЕУЛЕКС-а на Косову“.

С. Истрага

а) Достављање релевантних списа

27. У овом предмету, Комисија је од УНМИК-а примила истражне документе који су се претходно налазили код ЈИРЗ-а полиције УНМИК-а и УНМИК-овог КНЛСМ-а. Када је Комисији доставио спис, 21. фебруара 2013. године, СПГС је напоменуо да можда постоји још информација у вези са овим предметом, које се не налазе у достављеним документима. Међутим, 6. октобра 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да нису прибављени додатни релевантни документи.

28. Што се тиче објављивања информација садржаних у списима, Комисија подсећа да их је УНМИК ставио на располагање под обавезом поверљивости података. У том погледу, Комисија мора појаснити да, иако њена процена овог предмета проистиче из детаљног разматрања доступне документације, објављује се само ограничен број информација из ње. Стога је у следећим пасусима наведен преглед релевантних истражних корака које су предузели истражни органи.

б) Истражни списи полиције УНМИК-а и КНЛСМ-а

29. Први документ који је доставио УНМИК носи назив „Извори хуманитарних података“ датиран на 14. јул 1999. године. У њему стоји да је извештај о нестанку г. Радована Рачића саставио Центар за мир и толеранцију. У документу су наведени лични подаци г. Радована Рачића као и подаци за контакт једног сродника. У документу је такође назначено да је извештај био прослеђен МКЦК-у.

30. КНЛСМ-ов спис садржи извештај под насловом „Образац са подацима о локацији Рамоз“ са шифром локације „ХБ01“. Он садржи имена два припадника МКТЈ-евог тима. У извештају је као датум почетка и завршетка назначен 4. јул 2000. године и наводи се: „4 лобање, кости, меци, чауре пронађени у шуми поред споредног пута“. У извештају се наводи да је на месту догађаја пронађено неколико чаура од два метка различитих калибара. Треба напоменути предмет ХБ01/003 БП, где се наводи: „Лобања без леве предње стране, х са реф. на хб02“, која је касније била идентификована као лобања г. Радована Рачића.

³ База података КНЛСМ-а није отворена за јавност. Комисија ју је прегледала у вези са овим предметом 14. октобра 2014. године.

⁴ База података МКНЛ-а је доступна на адреси: http://www.ic-mp.org/fdmsweb/index.php?w=mp_details&l=en (прегледано 14. октобра 2014).

31. КНЈСМ-ов спис садржи Извештај о обдукцији, попуњен 14. августа 2000. године, у погледу предмета број ХБ01/003БП. У извештају се наводе бројне повреде лобање, али се не прецизира да ли су исте настале пре или након смрти. Узрок смрти је остао непознат.
32. КНЈСМ-ов спис садржи недатиран МКЦК-ов Образац за идентификацију жртве, у погледу г. Радована Рачића, који је МКЦК попунио наводно 2001. године, под бр. предметног списка 2001-000991. Поред личних података и анте-мортем описа г. Радована Рачића, у њему се налазе подаци о његовој сестри, С. Р, и његовој супрузи, укључујући име, адресу и број телефона сваке од њих. Такође, у извештају се посебно наводи да је, према наводима једног комшије, г. Радован Рачић током отмице био претучен.
33. Спис такође садржи писмо, датирано на 11. фебруар 2002. године, које је МКЦК упутио УНМИК-овим званичницима и које садржи списак 511 извештаја са анте-мортем подацима. На списку се, међу тим подацима, налази име г. Радована Рачића.
34. Постоји извештај КНЈСМ-овог ЈНЛ-а, датиран на 16. октобар 2004. године, у коме је наведен ЈНЛ-ов број списка 2001-00999 у погледу г. Радована Рачића. У том извештају је дат физички опис г. Радована Рачића, као и напомена која гласи: „Одведен од стране ОВК; према новим анте-мортем подацима, НЛ је отет 25. јуна 1999. године“.
35. Следећи документ у спису садржи одређени број електронских порука, са датумима од 20. септембра 2004. до 16. октобра 2004. године, које је слао један истражитељ у покушају да реши питање штампарске грешке у имену г. Радована Рачића (од Ратић). Он је утврдио да су Радован Рачић и Радован „Ратић“ заправо једна иста нестала особа, при чему је за сваког од њих био отворен засебан досије. У спису се такође налази документ на једној страници, без назначеног датума, у коме су наведени име г. Радована Рачића и подаци везани за његову отмицу. Наведено је да су подаци преузети из ФХП-а.
36. ЈНЛ-ов Извештај о анте-мортем истрази у вези са ЈНЛ-овим предметима број 2000-000587 и 2001-000991, у погледу нестанка г. Радована Рачића, такође носи број 0565/ИНВ/04. Овај Извештај је започет 9. септембра 2004. и завршен је 29. октобра 2004. године. У пољу „Сведок“ налази се име супруге г. Радована Рачића; у пољу „Осумњичени“ стоји „Нема“. У овом Извештају наведене су веома кратке информације о нестанку г. Радована Рачића: „МКЦК-ови подаци: Дана 26. јуна 1999. године, НЛ је нестао из Таковице. Дана 14. јула 1999. године, МКЦК-у је пријављен нестанак НЛ-а. Нема додатних информација у спису осим броја за контакт... подаци ФХП-а: дана 25. јуна 1999. године, припадници ОВК су отели НЛ тако што су га приморали да уђе у један аутомобил и одвезли га. НЛ више није виђен“. У пољу „Даља истрага“ објашњава се како су службеници успели да исправе штампарску грешку у имену г. Рачића, направљену у првобитном спису, у коме је његово презиме написано као „Ратић“; због те грешке су постојала два списка у погледу исте особе. У њему се додаје да је успостављен контакт са супругом г. Радована Рачића и да су дати узорци крви. У

закључку овог извештаја, истражитељ је написао: „Анте-мортем подаци су прикупљени, а сродници су дали узорке крви. Због недостатка информација, предмет је остављен на чекању“.

37. У другом штампаном изводу из ЈНЛ-ове базе података у вези са предметом бр. 0565/ИНВ/04, са унакрсним референцама на предмете бр. 2000-000587 и 2001-000991, датираном на 29. октобар 2004. године, наведен је веома кратак анте-мортем опис г. Радована Рачића, као и дупликат списка који је отворен под именом „Ратић“. У напомени истражитеља наведено је следеће: „Дана 26. јуна 1999. године, НЛ је нестао из Ђаковице. Према извору информација, то се можда десило 25. јуна 1999. године. Можда су припадници ОВК одвели НЛ у свој аутомобил и одвезли се. Од тада нема нових информација. У ЈНЛ-овим списима налази се дупликат списка. Дати узорци крви“.
38. Следећи документ у истражном досијеу садржи два идентична превода кривичне пријаве коју је жалилац упутила међународном тужиоцу Окружног јавног тужилаштва у Пећи. При врху насловне странице оба превода на енглески налази се ознака „2005-00150“; примедба преводиоца у подножју странице указује на то да су преводи сачињени 28. августа 2005. и 15. октобра 2005. године, тим редоследом. У кривичној пријави наведене су појединости отмице г. Радована Рачића, укључујући датум и место догађаја и детаље о могућим сведоцима. „Комшије које живе у непосредној близини његове куће чули су његове крике и јауке, а касније су позвали телефоном Радованову породицу како би им јавили о горенаведеном догађају“. У извештају се такође помиње један „извештај који је достављен КФОР-овом ГШ-у у Ђаковици“.
39. Спис садржи МКНЛ-ов извештај о ДНК анализи, датиран на 13. април 2007. године, у погледу предмета ХБ01-003БП, у коме је назначена могућа идентификација г. Радована Рачића.
40. Спис такође садржи Образац за проверу за тело и одећу, у погледу тела по предмету ХБ01-003БП, „идентификованог путем ДНК анализе као... Рачић... Радован“, потписан и датиран на „2. мај 2007. године“. У обрасцу је назначена следећа противречност: „Само једна лобања, нема антрополошког извештаја!“
41. Следећи приложени документ УНМИК-овог КНЛСМ-а носи наслов „Потврда о идентитету“ и датиран је на 25. јун 2007. године, са бројем предмета ХБ01/003БП и унакрсном референцом на ЈНЛ 2001-000991 на име г. Радована Рачића. Наведени су следећи резултати извештаја: „Резултати ДНК су добијени из наведене кости и референтних узорака крви чланова породице. Резултати ДНК из узорка кости или зуба одговарали су наведеном породичном сродству“. Уз овај документ налази се Уверење о идентификацији УНМИК-овог КНЛСМ-а, са ЈНЛ-овим бројем 2001-000991 на име г. Радована Рачића, са унакрсном референцом на предмет број ХБ01/003, датирано на 25. јун 2007. године, као и смртваница на име г. Радована Рачића, такође датирана на 25. јун 2007. године.

42. Према наводима из Обрасца о посети породици УНМИК-овог КНЛСМ-а, посмртни остаци г. Радована Рачића предати су жалиоцу 25. јула 2007. године на административном прелазу Мердаре.
43. Последњи документ у спису, прибављен из Одељења за анте-мортем истрагу и ексхумацију УНМИК-овог ЈИРЗ-а, садржи Извештај о прегледу анализе случаја по предмету бр. 0565/ИНВ/04 са унакрсном референцом на списе бр. 2001-000991 и 2000-000587 у погледу г. Радована Рачића, датиран на 13. август 2008. године. У пољу „Приоритет предмета“ стоји: „Низак“; у пољу „Осумњичени“ стоји: „Нема података“; у пољу „Тренутни статус предмета“, наведено је: „Затворен“ и дат је разлог „НЛ идентификован“. У пољу „Напомене службеника који обавља процену предмета“ наведено је следеће: „Дана 26. јуна 1999. године, НЛ је нестао из Ђаковице. Према извору информација, то се можда десило 25. јуна 1999. године. Можда су припадници ОВК одвели НЛ у свој аутомобил и одвезли се. ЈНЛ-ов спис 2000-000587, затворен дупликат списа 2000-000991. Утврђено је да је дошло до штампарске грешке у писању презимена РАТИЋ. Исправно презиме је РАЧИЋ. ЈНЛ-ов спис бр. 2001-000991 насилна смрт, КНЛСМ извршио идентификацију и затворио предмет... кривична радња – предат ЈРЗ-у ради истраге“.

III. ЖАЛБА

44. Жалилац се жали на УНМИК-ов наводни пропуст да ваљано истражи убиство њеног супруга. У том погледу, Комисија сматра да се жалилац позива на кршење процедуралног проширења члана 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП).

IV. ПРАВО

A. Наводно кршење процедуралне обавезе сходно члану 2 ЕКЉП

1. Опсег разматрања Комисије

45. При одлучивању о томе да ли сматра да је дошло до повреде члана 2 (процедуралног проширења) ЕКЉП, Комисија узима у обзир постојећу судску праксу, нарочито ону Европског суда за људска права. Међутим, Комисија је такође свесна чињенице да се жалбе упућене њој значајно разликују од оних које су поднете Суду. Као прво, тужена страна није држава, већ привремена међународна територијална управа овлашћена да обавља привремене дужности на Косову. За УНМИК се не везују никакве сумње у погледу материјалних обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Друго, док су они који су осумњичени за наводна убиства и/или отмице недржавни актери у ограниченом броју предмета пред Европским судом, такви су сви осумњичени у предметима пред Комисијом, углавном, али не искључиво, повезани са сукобом. Комисија мора узети у обзир ове факторе при процени процедуралних позитивних обавеза међудржавне организације у погледу поступака учињених од стране трећих страна на територији над којом има привремену законодавну, извршну и судску контролу.

46. Пре него што започне разматрање меритума жалбе, Комисија би желела да разјасни домен свог разматрања.
47. Комисија напомиње да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно следећим инструментима који се тичу људских права: Универзалној декларацији о људским правима, Европској конвенцији о људским правима и њеним протоколима, Међународном споразуму о грађанским и политичким правима (МСГПП), Међународном споразуму о економским, социјалним и културним правима, Међународној конвенцији о уклањању свих видова расне дискриминације, Конвенцији о уклањању свих видова дискриминације жена, Конвенцији против мучења и осталог окрутног, нечовечног и понижавајућег поступања или кажњавања и Конвенцији о правима детета.
48. Комисија такође напомиње да, према члану 1.2 УНМИК-ове Уредбе бр. 2006/12 од 23. марта 2006. године о оснивању Саветодавне комисије за људска права, Комисија „треба да проучи жалбе уложене од стране било које особе или групе особа које тврде да су жртве кршења (својих) људских права од стране УНМИК-а“. Из тога следи да једино поступци или пропусти који се могу приписати УНМИК-у леже у оквиру надлежности Комисије *ratione personae*. У том погледу, треба напоменути, као што је горе наведено, да од 9. децембра 2008. године, УНМИК више не спроводи извршну власт над косовским правосудним системом и системом за спровођење закона. УНМИК стога не сноси одговорност ни за какво кршење људских права наводно почињено од стране тих тела. У погледу тога што се жалилац жали на поступке који су се догодили након овог датума, они леже ван надлежности Комисије *ratione personae*.
49. Такође, Комисија наглашава да, што се тиче њене надлежности *ratione materiae*, из члана 1.2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 следи да она може испитати само жалбе које се односе на наводно кршење људских права. То значи да она може да разматра само поступке или пропусте који су предмет жалбе због тога што нису у складу са међународним инструментима људских права наведеним горе у тексту (видети § 31). У конкретним случајевима убистава и нестанака под околностима опасним по живот, није улога Комисије да замени надлежне органе у истрази случаја. Њен задатак је ограничен на разматрање ефикасности кривичне истраге таквих убистава и нестанака, у светлу процедуралних обавеза које проистичу из члана 2 ЕКЉП.
50. Комисија даље напомиње да, сходно члану 2 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12, она има правну надлежност једино над жалбама које се односе на наводна кршења људских права „до којих је дошло 23. априла 2005. или касније или су произашла из чињеница насталих пре овог датума, при чему су ове чињенице проузроковале континуирано кршење људских права“. Следи да догађаји који су се одиграли пре 23. априла 2005. године генерално леже ван надлежности Комисије *ratione temporis*. Међутим, у мери у којој такви догађаји проузрокују континуирану ситуацију, Комисија има надлежност

да разматра жалбе које се односе на ту ситуацију (видети предмет Европског суда за људска права (ЕСЉП), Велико веће [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, бр. 16064/90 и остали, пресуда од 18. септембра 2009, §§ 147–149; ЕСЉП, *Кипар против Турске* [ВВ], бр. 25781/94, пресуда од 10. маја 2001, § 136, ЕКЉП 2001-IV).

2. Поднесци страна

51. Жалилац се, у суштини, жали на кршења која се односе на изостанак адекватне кривичне истраге у вези са убиством њеног супруга. Жалилац такође наводи да није била обавештена о томе да ли је истрага уопште спроведена и какав је био њен исход.
52. СПГС напомиње да је јуна 1999. године, када је г. Радован Рачић убијен, „безбедносна ситуација на Косову још увек била напета и постојао је значајан ниво насиља на територији целог Косова... КФОР се још увек налазио у процесу стицања моћи довољне за одржавање јавне безбедности, закона и реда, а догодио се одређени број озбиљних кривичних инцидената, укључујући отмице и убиства, чија су мета били косовски Срби“.
53. СПГС прихвата одговорност УНМИК-а да спроведе истрагу случаја г. Радована Рачића сходно процедуралном аспекту члана 2 ЕКЉП. Према речима СПГС-а, „главна сврха такве истраге је обезбеђивање ефикасне примене домаћих закона којима се штити право на живот, како је дефинисано Уредбом УНМИК-а бр. 1999/1 од 25. јула 1999. о овлашћењима привремене управе на Косову и касније измењеном и допуњеном Уредбом УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. о закону који се примењује на Косову“.
54. СПГС сматра да је таква обавеза двострука, укључујући обавезу да се истрагом утврди судбина и/или локација нестале особе и обавезу спровођења истраге којом ће моћи да се утврди да ли је смрт проузрокована незаконито, а која ће, такође, довести до идентификације и кажњавања лица одговорних за нестанак и/или смрт несталих лица.
55. СПГС даље примењује да се, при одлучивању о пријавама сходно процедуралном делу члана 2 мора обратити пажња на то да се на УНМИК не ставља немогућ или несразмеран терет. У том погледу, СПГС подсећа на пресуду од 15. фебруара 2011. године коју је донео Европски суд за људска права по предмету *Палић против Босне и Херцеговине*, у којој је, у ставу 70, наведено следеће:

„Суд узима у обзир комплексну ситуацију у Босни и Херцеговини, нарочито у првих десет година након рата. У таквој послератној ситуацији, оно што представља немогућ и/или несразмеран терет мора да се мери врло конкретним чињеницама и контекстом. С тим у вези, Суд напомиње да је више од 100.000 људи убијено, скоро 30.000 људи је нестало, а више од два милиона људи је расељено током рата у Босни и Херцеговини. Избор је неизбежно морао да се направи у смислу послератних приоритета и ресурса“.

56. Са становишта СПГС-а, у периоду након сукоба на Косову, УНМИК се суочио са ситуацијом сличном оној у Босни. Многи људи за које се није знало где се налазе отети су, убијени и сахрањени у необележеним гробовима на територији Косова или ван ње, што је умногоме отежало проналажење и повратак њихових посмртних остатака.
57. Јуна 2002. године, УНМИК је формирао КНЈСМ који је у оквиру свог мандата требало да утврди судбину несталих лица; међутим, он се суочио са многим изазовима на почетку свог рада због онога што су претходно урадили углавном актери независни од УНМИК-а. Конкретно, СПГС наводи да је сакупљање доказа о ратним злочинима почело са доласком НАТО-а 1999. године, са независним тимовима из неколико земаља који су функционисали под слабом координацијом МКТЈ-а. Недостатак стандардних радних процедура или централизације довео је до проблема са доказима прикупљеним у овој фази. Године 2000, МКТЈ је спровео велику, централизовану, форензичку операцију у ораховачкој мртвачници, где је применио стандардне радне процедуре за све форензичке тимове осим британског, који је функционисао независно у Приштини. СПГС наводи да су, у покушају да покажу да су злочини били систематски и широко распрострањени, тимови МКТЈ обавили обдукције на што је више тела могуће, вршећи идентификацију у малој мери или је уопште нису вршили; штавише, неидентификована тела која су ексхумирана 1999. године поново су сахрањена на локацијама које још увек нису познате КНЈСМ-у. Након што је МКТЈ окончао своје ангажовање 2000. године, ЈНЛ полиције УНМИК-а наставио је истраге несталих лица у мањем обиму, „*ex-officio*“, без икакве шире стратегије у погледу оптужнице“. Услед тога, прикупљен је велики број неструктурисаних информација.
58. СПГС тврди да је проналажење и идентификовање несталих лица у горе описаном контексту веома тежак и дуготрајан задатак. Он даље тврди да број несталих лица чије је остатке пронашао и идентификовао КНЈСМ „сведочи о његовом напорном раду између 2002. и 2008. године“ и да је „у гробницама пронађено још тела и у току су идентификације и повраћаји посмртних остатака члановима породица, често на основу информација садржаних у списима УНМИК-а/КНЈСМ-а“. СПГС даље напомиње да је стога „очигледно да је поступак оснивања система који ће моћи ефикасно да решава нестанке и друга озбиљна кршења међународног хуманитарног права разумљиво постепено“ на Косову, што се огледа у горенаведеном предмету *Палић*. СПГС даље напомиње да се овај процес „ослањао на велики број актера, а не само на УНМИК, на пример на Међународну комисију за нестала лица, Међународни комитет Црвеног крста и домаће организације за нестала лица“.
59. СПГС даље тврди да су за спровођење ефикасних истрага од суштинске важности „професионалне, добро обучене полицијске снаге са довољно средстава“ и да „такве снаге нису постојале на Косову 1999. године и морале су бити основане испочетка и постепено развијане“. У полицијском вакууму након завршетка сукоба, УНМИК је морао да изгради нову Косовску полицијску службу, што представља један дуготрајан и изазован задатак који, према наводу СПГС-а, још увек траје. СПГС такође наводи да се полиција УНМИК-а суочила са бројним изазовима током вршења функција спровођења закона, које јој је постепено преносио КФОР у периоду 1999–2000. године.

У том погледу, он упућује на Годишњи извештај полиције УНМИК-а за 2000. годину, у коме се даје следећи опис ситуације:

„Полиција УНМИК-а је морала да ради у послератном окружењу у ком је затекла беживотна тела и опљачкане и спаљене куће. Етничко насиље је избијало у виду илегалних исељавања, принудних одузимања имовине, спаљивања кућа и физичког насиља над заједницама широм Косова. Бес и тензија су били јако изражени међу свим етничким групама, а појачавали су их извештаји о несталим и умрлим особама. За полицију УНМИК-а је постао императив да успостави ред и да брзо изгради оквир за упис и истрагу злочина.

Све ово је морало да се уради уз ограничене физичке и људске ресурсе. Пошто је ово била прва извршна мисија у историји УН-а, било је неопходно да се на терену разраде концепт, планирање и спровођење. Због двадесет различитих националности које су учествовале на почетку, полицијским руководиоцима је представљало веома изазован задатак да установе уобичајену праксу за постизање оптималних резултата у једном високо ризичном окружењу“.

60. СПГС наводи да су припадници међународне полиције УНМИК-а који су радили на предметима несталих лица морали да се прилагоде спровођењу истрага на страниј територији и у страниј земљи, са ограниченом подршком Косовске полиције која је још увек била у развоју. Он даље наводи да су ови истражитељи често наилазили на ситуације где појединци који су поседовали релевантне информације о локацији и судбини несталих лица нису желели да открију такве информације. Према наводу СПГС-а, све ове препреке спречавале су полицију УНМИК-а да спроведе истраге сходно стандардима који се могу очекивати од држава са боље успостављеним институцијама које не наилазе на велики број предмета овакве природе, повезаних са ситуацијама након сукоба.
61. У погледу дела истраге усмереног ка утврђивању судбине г. Радована Рачића, СПГС наводи да се, на основу референтног броја који је доставио ЈНЛ у вези са нестанком, може са сигурношћу рећи да су УНМИК-ов КНЛСМ и ЈНЛ сазнали за његов нестанак у неком тренутку током 2001. године. Такође, СПГС наводи: „Према наводима из Анте-мортем извештаја Јединице за нестала лица/Истражног стуба од 29. октобра 2004. године, полиција УНМИК-а је контактирала жалиоца и г. [М. Р]... како би добила додатне информације о његовом нестанку и било каквим могућим знацима које би довеле до његовог проналажења“. СПГС описује различите кораке који су били предузети у циљу успешног проналажења и идентификације посмртних остатака г. Радована Рачића. СПГС је закључио да су посмртни остаци предати жалиоцу 25. јуна 2007. године.
62. У погледу активности надлежних органа усмерених ка идентификацији починилаца и довођењу истих пред лице правде, СПГС напомиње да је истрагу спровела полиција УНМИК-а и да су чланови породице контактирани „у циљу прикупљања додатних информација у вези са локацијом лица наводно одговорних за судбину г. Радована Рачића“. СПГС се такође позива на ЈИРЗ-ов Извештај о анализи случаја од 13. августа

2008. године; „такође је назначено да је предмет затворен због тога што су посмртни остаци идентификовани и КНЛСМ је затворио предмет“.

63. СПГС закључује да је, на основу доступних докумената, „полиција УНМИК-а очигледно покренула и спровела истрагу ради проналажења г. Радована Рачића; међутим, ... без сведока који би иступили или откривених материјалних доказа, полицијске истраге неминовно стагнирају услед недостатка доказа“.
64. Према мишљењу СПГС-а, у овом случају, „полиција УНМИК-а је начинила истражне напоре у складу са процедуралним захтевима члана 2 ЕКЉП, у циљу извођења починилаца пред лице правде. Стога, према мишљењу СПГС-а, није било кршења члана 2.
65. СПГС је такође обавестио Комисију да ће можда доставити додатне коментаре о овом предмету, „јер постоји могућност да има додатних и убедљивих информација“, ван докумената достављених Комисији. Међутим, с тим у вези, до данашњег дана нису примљени додатни дописи, осим потврде о потпуности достављених истражних списа.

3. Процена Комисије

66. Комисија сматра да се жалилац позива на повреду процедуралне обавезе која проистиче из права на живот, загарантованог чланом 2 Европске конвенције о људским правима (ЕКЉП) јер полиција УНМИК-а није спровела ефикасну истрагу у вези са убиством г. Радована Рачића.

а) Подношење релевантних списа

67. На захтев Комисије, СПГС је 21. фебруара 2013. године доставио примерке докумената везаних за ову истрагу, које је УНМИК успео да добије. Као што је горе наведено (видети § 65), СПГС је такође напоменуо да можда постоји још информација у вези са овим предметом, које се не налазе у достављеним документима. Дана 6. октобра 2014. године, УНМИК је потврдио Комисији да више нису пронађени никакви списи па се тако достављање може сматрати завршеним (видети § 9 горе у тексту).
68. Комисија напомиње да је у члану 15 Уредбе УНМИК-а бр. 2006/12 наведено да Комисија може затражити од УНМИК-а да достави било који документ и да је СПГС обавезан да сарађује са Комисијом и пружи неопходну помоћ, што посебно укључује достављање докумената и информација релевантних за жалбу. У том погледу, Комисија се позива на судску праксу Европског суда за људска права да треба да се извуку закључци на основу понашања тужене стране током поступка, укључујући њен пропуст „да достави информације које има, без одговарајућег објашњења“ (видети предмет *Челикбилек против Турске*, бр. 27693/95, пресуда ЕСЉП од 31. маја 2005, § 56).
69. Комисија такође напомиње да је правилно одржавање истражних списа који се тичу таквих кривичних дела као што су убиства и нестанци, од отварања истрага до њихове

предаје, кључно за наставак таквих истрага и пропуст да се то учини могао би стога сâм по себи покренути питања сходно члану 2.

70. Комисија нема разлога да сумња да је УНМИК уложио напор како би добио релевантна истражна документа. Међутим, УНМИК није доставио никакво објашњење због чега би документација могла бити непотпуна и у погледу којих делова.

71. Комисија није у позицији да сама провери потпуност примљених истражних списа. Комисија ће стога проценити меритум жалбе на основу докумената који су јој доступни (у том смислу, видети предмет *Чекојев против Русије*, бр. 39358/05, пресуда ЕСЉП од 15. марта 2011, § 146).

b) Општа начела која се тичу обавезе спровођења ефикасне истраге сходно члану 2

72. Прво, Комисија сматра да ограничен садржај истражних списа, поготово у светлу СПГС-овог аргумента да из тог разлога није могуће утврдити да ли је постојао пропуст УНМИК-а да спроведе ефикасну истрагу у вези са предметом г. Радована Рачића покреће питања терета доказивања. У том погледу, Комисија се позива на приступ Европског суда за људска права, као и Комитета Уједињених нација за људска права (КЉП) по овом питању. Опште правило је да је на страни која износи предлоге чињеница да их докаже, али ово није строго правило.

73. Ако се следи ово опште правило, у фази утврђивања прихватљивости, подносилац захтева мора да представи чињенице којима подржава наводе о одговорности државе, односно да успостави *prima facie* случај против власти (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЉП, *Артико против Италије*, бр. 6694/74, пресуда од 13. маја 1980, §§ 29–30, серија А бр. 37; ЕСЉП, *Тоџу против Турске*, бр. 27601/95, пресуда од 31. маја 2005, § 95). Међутим, Европски суд даље сматра да „... када догађаји који су предмет жалбе леже у потпуности, или у већем делу, унутар искључивог знања власти... Може се сматрати да терет доказивања онда лежи на властима у смислу пружања задовољавајућег и убедљивог објашњења“ (видети ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 43, при §§ 183–184).

74. Европски суд такође наводи да је „... на влади да дефинитивно тврди зашто се предметна документа не могу користити да подрже изјаве које су дали подносиоци захтева или да пружи задовољавајуће и убедљиво објашњење тога како су се предметни догађаји одиграли, а ако то не учини, биће покренуто питање сходно члану 2 и/или члану 3 Конвенције“ (видети ЕСЉП, *Акум и остали против Турске*, бр. 21894/93, пресуда од 24. јуна 2005, § 211, ЕКЉП 2005-II (делови)). Суд додаје да „... ако оне [власти] затим не доставе суштинске документе како би омогућиле Суду да установи чињенице или ако не доставе задовољавајуће и убедљиво објашњење, могу се извући чврсти закључци“ (видети ЕСЉП, *Варнава и остали против Турске* [ВВ], наведен изнад у § 56, при § 184; видети такође, КЉП, *Бенаниза против Алжира*, Разматрања од 26. јула 2010, § 9.4, СГПП/Ц/99/Д/1588/2007; КЉП, *Башаша против Либијске Арапске Џамахирије*, Разматрања од 20. октобра 2010, § 7.2, СГПП/Ц/100/Д/1776/2008).

75. Комисија разуме да се међународна судска пракса развила у контексту у коме је Влада о којој је овде реч можда умешана у суштинске оптужбе, што није случај са УНМИК-ом. Комисија ипак сматра да, пошто се документација налазила под искључивом контролом УНМИК-ових органа, бар до предаје ЕУЛЕКС-у, може да се примени начело да се „чврсти закључци“ могу извући из недостатка документације.
76. Друго, Комисија напомиње да је позитивна обавеза истраживања нестанака широко прихваћена у међународном праву о људским правима макар од случаја Интерамеричког суда за људска права (ИАСЈП) *Веласкез-Родригез* (видети случај *Веласкез-Родригез против Хондураса*, пресуда ИАСЈП од 29. јула 1988, серија Ц бр. 4). Комитет за људска права Уједињених нација (КЈП) такође наводи да позитивна обавеза проистиче из члана 6 (право на живот), члана 7 (забрана окрутног и нечовечног поступања) и члана 9 (право на слободу и безбедност личности), тумачено заједно са чланом 2 (3) (право на ефикасан правни лек) МСГПП (видети Комитет за људска права при Уједињеним нацијама (КЈП), Општи коментар бр. 6, 30. април 1982, § 4; КЈП, Општи коментар бр. 31, 26. мај 2004, §§ 8 и 18, СГПП/Ц/21/Рев.1/Дод. 13); видети такође, између осталог, КЈП, *Мухамед Ал-Авани против Либијске Арапске Демахирије*, саопштење бр. 1295/2004, разматрања од 11. јула 2007, СГПП/Ц/90/Д/1295/2004). Обавеза истраживања нестанака и убистава такође је утврђена у Декларацији УН-а о заштити свих особа од принудног нестанка (Документ УН-а А/Res/47/133, 18. децембар 1992) и додатно је разрађена у смерницама УН-а као што су Приручник УН-а о ефикасној превенцији и истрази ванправних арбитарних и преких егзекуција (1991) и „Смернице о спровођењу истрага Уједињених нација у вези са наводним масакрима“ (1995). Важност обавезе је потврђена усвајањем Међународне конвенције за заштиту свих особа од принудног нестанка 2006. године, која је ступила на снагу 23. децембра 2010. године.
77. Да би се бавила тврдњама жалиоца, Комисија се посебно осврће на добро утврђену судску праксу Европског суда за људска права о процедуралним обавезама сходно члану 2 ЕКЈП. Суд је сматрао да „Обавеза заштите права на живот сходно члану 2 Конвенције, тумачена заједно са општом дужношћу државе сходно члану 1 Конвенције ‘да осигура свакоме унутар [своје] надлежности права и слободе дефинисане у Конвенцији’, имплицитно захтева постојање неког облика ефикасне званичне истраге када су појединци убијени (видети, *mutatis mutandis*, ЕСЈП, *Макен и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 27. септембра 1995, § 161, Серија А бр. 324; и ЕСЈП, *Каја против Турске*, пресуда од 19. фебруара 1998, § 105, *Извештаји о пресудама и одлукама* 1998-I; видети такође ЕСЈП, *Јасинскис против Летоније*, бр. 45744/08, пресуда од 21. децембра 2010, § 71). Обавеза спровођења такве истраге проистиче у свим случајевима убистава и осталих сумњивих смртних случајева, без обзира на то да ли су починиоци приватна лица или државни агенти, или су непознати (видети ЕСЈП, *Колети против Бугарске*, бр. 1108/02, пресуда од 5. новембра 2009, § 191).
78. Европски суд је такође навео да процедурална обавеза пружања неког облика ефикасне званичне истраге такође постоји када је појединац нестао под околностима опасним по

живот и није ограничена на случајеве када је очигледно да је нестанак проузрокован од стране државног агента (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен у § 50 изнад у тексту, при § 136); ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, бр. 10865/09, 45886/07 и 32431/08, пресуда од 17. септембра 2014. године, § 317).

79. Надлежни органи морају сами предузети радње када им се скрене пажња на одређени предмет и не смеју препустити подношење формалне пријаве или преузимање одговорности за спровођење било каквих истражних поступака иницијативи блиских сродника (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, бр. 21689/93, пресуда од 6. априла 2004, § 310; видети такође ЕСЈП, *Исајева против Русије*, бр. 57950/00, пресуда од 24. фебруара 2005, § 210; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 321).
80. Успостављајући стандарде ефикасне истраге, Суд је навео да „истрага, поред независности, приступачности за породицу жртве, спровођења разумном брзином и експедитивношћу, пружања довољног елемента јавне критике истраге и њених резултата, такође мора бити ефикасна у смислу да може довести до утврђивања тога да ли је смрт изазвана незаконитим путем и, ако је то случај, до идентификације и кажњавања одговорних лица“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 50; при at § 191; видети такође ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, бр. 4704/04, пресуда од 15. фебруара 2011, § 63). То није обавеза пружања резултата, већ употребе средстава. Надлежни органи морају предузети све могуће разумне кораке да би обезбедили доказе који се тичу инцидента, укључујући, између осталог, сведочења очевидаца, форензичке доказе и, када је то применљиво, аутопсију која пружа потпун и тачан запис о повреди и објективну анализу клиничких налаза, укључујући узрок смрти. Сваки недостатак у истрази који спречава да се њоме установи узрок смрти, или одговорна особа или особе, ствара ризик да таква истрага неће испунити овај стандард (видети ЕСЈП, *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен горе у тексту, § 312; и *Исајева против Русије*, наведен горе у тексту, § 212).
81. Конкретно, закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Пропуст праћења очигледног следа истраге нарушава, у одлучујућој мери, могућност да се њоме утврде околности случаја и идентитет одговорних лица (видети ЕСЈП, *Колеви против Бугарске*, наведен изнад у § 77, при § 201). Међутим, природа и степен разматрања којима се испуњава минимални праг ефикасности истраге зависе од околности конкретног случаја. Они се морају проценити на основу релевантних чињеница и у погледу практичних реалних околности истражних радњи (видети ЕСЈП, *Велсеа и Мазаре против Румуније*, бр. 64301/01, пресуда од 1. децембра 2009, § 105). Истовремено, надлежни органи морају увек да учине озбиљан напор да открију шта се догодило и не треба да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке како би затворили истрагу (видети ЕСЈП [ВВ], *Ел Масри против „Бивше југословенске републике Македоније“*, бр. 39630/09, пресуда од 13. децембра 2012, § 183; ЕСЈП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 78, при § 322).

82. У том контексту се подразумева услов ажурности и разумне експедитивности. Чак и у ситуацијама када можда постоје препреке или потешкоће које спречавају напредак истраге, брза реакција надлежних органа је од кључног значаја за одржавање поверења јавности у њих у погледу поштовања владавине права и за спречавање стварања слике о тајном учествовању у незаконитим радњама или њиховом толерисању (видети случај *Пол и Одри Едвардс против Уједињеног Краљевства*, предмет бр. 46477/99, пресуда ЕСЉП од 14. марта 2002, § 72, ЕКЉП 2002-II); ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 78, при § 317).
83. Посебно у погледу несталих особа које су касније пронађене мртве, Суд је навео да се поступцима ексхумације и идентификације посмртних остатака не исцрпљује обавеза сходно члану 2 ЕКЉП. Суд сматра да „процедурална обавеза која проистиче из нестанка генерално не престаје све док су локација и судбина особе неизвесни, те је она стога континуираног карактера“ (случај ЕСЉП *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 80 изнад, при §46; у истом смислу, случај ЕСЉП [ВВ], *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад у § 50, при § 148, *Аслаканова и остали против Русије*, бр. 2944/06 и остали, пресуда од 18. децембра 2012, § 122). Међутим, Суд такође наглашава да ова процедурална обавеза „не престаје да постоји чак ни након проналажења тела... Тиме се расветљава само један аспект судбине несталог лица и, генерално, остаје обавеза да се објасне нестанак и смрт, као и да се идентификује и кривично гони сваки починитељ незаконитих дела који има везе са тим нестанком и смрћу“ (случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЉП наведен изнад, у § 46; у истом смислу ЕСЉП [ВВ], предмет *Варнава и остали против Турске*, наведен изнад, у § 145). Иако проналажење и накнадна идентификација посмртних остатака жртве сами по себи могу представљати значајан успех, процедурална обавеза сходно члану 2 и даље постоји (видети случај *Палић против Босне и Херцеговине*, предмет ЕСЉП наведен изнад, § 64).
84. Што се тиче захтева за јавни надзор, Суд је даље навео да мора постојати довољан елемент јавног надзора над истрагом или њеним исходима да би се осигурала одговорност у пракси, као и у теорији. Потребан степен јавног надзора може се знатно разликовати од случаја до случаја. Међутим, у свим случајевима, најближи сродник жртве мора бити укључен у поступак у оној мери која је неопходна за заштиту његових или њених легитимних интереса (видети случај ЕСЉП, *Ахмет Озкан и остали*, наведен у § 79 изнад, при §§ 311-314; ЕСЉП, *Исајева против Русије*, наведен у § 79 изнад, при §§ 211-214 и случајеве наведене у њему; ЕСЉП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 7. јула 2011, бр. 55721/07, § 167, ЕКЉП 2011; ЕСЉП [ВВ], *Мокану и остали против Румуније*, наведен изнад у § 78, при § 324).
85. Суд је такође истакао огроман значај који ефикасна истрага има у утврђивању истине о ономе што се догодило, чиме је задовољила право на истину, не само због породица жртава, већ и због жртава сличних злочина, као и опште јавности, која има право да сазна шта се догодило (ЕСЉП [ВВ], *Ел-Масри против „Бивше југословенске републике Македоније“*, наведен изнад у § 81; ЕСЉП, *Ал-Нашири против Пољске*, бр. 28761/11, пресуда од 24. јула 2014, §§ 495–496). Органи Уједињених нација су такође уверени у

значај права на истину. Према речима Генералног секретара УН-а, „право на истину подразумева свест о потпуној и комплетној истини о повредама права и догађајима који су се одиграли, карактеристичним околностима везаним за њих и о учесницима у њима. У случају несталих лица... то такође подразумева право да се пронађе жртва и сазна њена судбина“ (видети Извештај Генералног секретара УН-а, Нестала лица, Документ УН-а А/67/267, 8. август 2012, § 5; видети такође КЉП, *Шедко и Бондаренко против Белорусије*, Обавештење бр. 886/1999, разматрања од 3. априла 2003. године, § 10.2, СГПП/Ц/77/Д/886/1999; КЉП, *Меријам Филипе, Аугусте и Томас Санкара против Буркине Фасо*, Обавештење бр. 1159/2003, разматрања од 8. марта 2006, § 10.2, СГПП/Ц/86/Д/1159/2003; Комитет за људска права УН-а, Резолуције 9/11 и 12/12: Право на истину, 24. септембар 2008. и 12. октобар 2009. године; Преамбула и члан 24 (2) Конвенције о заштити свих људи од принудног нестанка, наведено у § 106 изнад; видети такође Извештај Специјалног извештача о унапређењу и заштити људских права и фундаменталних слобода током борбе против тероризма, г. Бена Емерсона, *Оквирни принципи за обезбеђивање одговорности јавних органа за неморално и систематско кршење људских права почињено у контексту иницијатива за борбу државе против тероризма*, документ УН-а, А/КЉП/22/52, 1. март 2013, § 23–26).

с) *Применљивост члана 2 на контекст Косова*

86. Комисија је свесна чињенице да је до убиства г. Радована Рачића дошло одмах након распоређивања УНМИК-а на Косову непосредно након оружаног сукоба, када су били распрострањени криминал, насиље и мањак безбедности.
87. Са своје стране, СПГС не оспорава да је, од свог распоређивања на Косову јуна 1999. године, УНМИК имао обавезу да истражи овај предмет сходно члану 2 ЕКЉП. Међутим, према наводима СПГС-а, јединствене околности које се односе на косовски контекст и распоређивање УНМИК-а у првој фази његове мисије треба да буду узете у разматрање при процени питања да ли је ова истрага у сагласности са чланом 2 ЕКЉП. У суштини, СПГС тврди да на УНМИК није могуће применити исте стандарде који се примењују на државу у уобичајеној ситуацији.
88. Комисија сматра да ово покреће два главна питања: прво питање је да ли стандарди члана 2 настављају да се примењују у ситуацији када постоји сукоб или опште насиље, а друго је да ли треба сматрати да се такви стандарди у потпуности примењују на УНМИК.
89. Што се тиче применљивости члана 2 на УНМИК, Комисија подсећа да је, након усвајања Уредбе УНМИК-а бр. 1999/1 25. јула 1999. године, УНМИК преузео обавезу поштовања међународно признатих стандарда у погледу људских права при обављању својих функција. Ово прихватање обавеза детаљно је описано у Уредби УНМИК-а бр. 1999/24 од 12. децембра 1999. године, према којој је УНМИК прихватио обавезе сходно одређеним инструментима који се тичу људских права, укључујући ЕКЉП. С тим у вези, Комисија је већ закључила да је тачно да се привремени карактер УНМИК-а и тешкоће с њим у вези морају прописно узети у обзир у погледу бројних ситуација, али ни у ком случају се ови елементи не смеју схватити као изговор за смањење

стандарда у поштовању људских права, који су прописно уграђени у мандат УНМИК-а (видети случај ХРАП, *Милогорић и остали*, бр. 38/08 и остали, мишљење од 24. марта 2011, § 44; случај *Бериша и остали*, бр. 27/08 и остали, мишљење од 23. фебруара 2011, § 25; случај *Лалић и остали*, бр. 09/08 и остали, мишљење од 9. јуна 2012, § 22).

90. У погледу применљивости члана 2 на ситуације у којима постоји сукоб или опште насиље, Комисија подсећа да је Европски суд за људска права утврдио применљивост члана 2 на постконфликтне ситуације, укључујући оне у земљама бивше Југославије (видети, између осталих примера, случај ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 80 и случај ЕСЈП, *Јуларих против Хрватске*, бр. 20106/06, пресуда од 20. јануара 2011). Суд даље наводи да процедурална обавеза сходно члану 2 наставља да се примењује у „тешким безбедносним околностима, укључујући оне у контексту оружаног сукоба“ (видети ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад у § 84, при § 164; видети такође случај *Гулеч против Турске*, пресуда ЕСЈП од 27. јула 1998, § 81, Извештаји 1998-IV; случај *Ерги против Турске*, пресуда ЕСЈП од 28. јула 1998, §§ 79 и 82, Извештаји 1998-IV; ЕСЈП, случај *Ахмет Озкан и остали против Турске*, наведен изнад у § 79, при §§ 85–90, 309–320 и 326–330; случај *Исајева против Русије*, наведен изнад у § 79, при §§ 180 и 210; случај *Канлибаши против Турске*, бр. 32444/96, пресуда ЕСЈП од 8. децембра 2005, §§ 39–51).
91. Суд је признао да „када до смрти [и нестанака] које треба истражити према члану 2 дође под околностима општег насиља, оружаног сукоба или побуне, истражитељи могу наићи на препреке и [...] конкретна ограничења могу захтевати употребу мање ефикасних мера истраге или могу довести до одлагања истраге“ (видети случај ЕСЈП [ВВ], *Ал-Скеини и остали против Уједињеног Краљевства*, наведен изнад при §164; ЕСЈП, *Базоркина против Русије*, бр. 69481/01, пресуда од 27. јула 2006, § 121). Суд је ипак закључио да „обавеза према члану 2 која се тиче заштите живота подразумева да, чак и у тешким безбедносним условима, морају бити предузети сви разумни кораци како би се обезбедила ефикасна, независна истрага у вези са наводним кршењима права на живот (видети, између много осталих примера, ЕСЈП, случај *Каја против Турске*, наведен у § 77 изнад, при §§ 86-92; ЕСЈП, случај *Ерги против Турске*, наведен изнад, §§ 82-85; ЕСЈП [ВВ], *Танрикулу против Турске*, бр. 23763/94, пресуда од 8. јула 1999, §§ 101-110, ЕКЈП 1999-IV; ЕСЈП, *Кашијев и Акајева против Русије*, бр. 57942/00 и 57945/00, пресуда од 24. фебруара 2005, §§ 156-166; ЕСЈП, *Исајева против Русије*, наведен изнад у §§ 215-224; ЕСЈП *Мусајев и остали против Русије*, бр. 57941/00 и остали, пресуда од 26. јула 2007, §§ 158-165).
92. Слично томе, КЈП је закључио да се право на живот, укључујући процедуралне гаранције, сматра врховним правом од кога није дозвољено никакво одступање чак ни у ванредним околностима када је угрожен живот нације (видети, КЈП, Општи коментар бр. 6, наведен изнад, при § 1; КЈП, *Абубакар Амиров и Аизан Амирова против Руске Федерације*, саопштење бр. 1447/2006, разматрања од 22. априла 2009, § 11.2, СГПП/Ц/95/Д/1447/2006). Такође, КЈП је напоменуо применљивост чланова 2 (3), 6 и 7 МСПП, уз посебни осврт на УНМИК-ову обавезу да спроведе ваљане истраге у вези са нестанима и отмицама на Косову (видети КЈП, Закључне примедбе

Комитета за људска права: Косово (Србија), 14. август 2006, §§ 12-13, СГПП/Ц/УНК/ЦО/1).

93. Комисија разуме потешкоће са којима се УНМИК сусрео током прве фазе свог ангажовања. Комисија напомиње да је одговарајућа важност која је дата питању несталих лица на Косову значила да је УНМИК морао да узме у обзир како хуманитарну, тако и кривичну димензију ситуације. Конкретно, Комисија сматра да су важност која се приписује кривичним истрагама и потешкоће на Косову које су ограничиле могућност истражних органа да спроведу такве истраге, као што је описао СПГС, довеле до тога да од кључног значаја буде да УНМИК од самог почетка успостави окружење које погодује обављању значајних истрага. Ово подразумева успостављање система који обухвата елементе попут приписивања свеобухватне одговорности по питању надзора и праћења напретка истрага, обезбеђивања редовних извештаја о напретку истрага као и поступка прописне предаје случајева међу службеницима или јединицама полиције УНМИК-а. Такав систем би такође требало да узме у обзир потребу за заштитом жртава и сведока (видети, *mutatis mutandis*, случај *P. P. и остали против Мађарске*, бр. 19400/11, пресуда ЕСЉП од 4. децембра 2012, §§ 28-32), као и да се размотри нарочита рањивост расељених лица у периоду након сукоба (видети ЕСЉП [ВВ], *Саргсијан против Азербејџана*, бр. 40167/06, одлука од 14. децембра 2011, § 145; и ЕСЉП [ВВ], *Чирагов и остали против Јерменије*, бр. 13216/05, одлука од 14. децембра 2011, § 146). Иако схвата да је до распоређивања и организовања полиције и правосудног апарата дошло постепено, Комисија сматра да је овај процес завршен 2003. године када је Генерални секретар УН-а описао полицију и правосудни систем на Косову као системе који „добро функционишу“ и који су „одрживи“ (видети § 17 изнад).
94. Комисија даље напомиње да њен задатак није да испита релевантну праксу или наводне препреке спровођењу ефикасне истраге *in abstracto*, већ само у вези са њиховом конкретном применом на одређене околности везане за ситуацију која је предмет жалбе пред Комисијом (видети ЕСЉП, *Броган и остали против Уједињеног Краљевства*, пресуда од 29. новембра 1988, § 53, Серија А, бр. 145-Б). Комисија се стога слаже са СПГС-ом да природа и степен разматрања тога да ли ефикасност истраге испуњава минимални праг зависе од околности одређеног предмета. Из тих разлога, Комисија сматра да ће утврдити, у погледу сваког предмета, да ли су предузети сви разумни кораци за спровођење ефикасне истраге као што то налаже члан 2, узимајући у обзир реалне околности истражних активности на Косову.
95. На крају, као одговор на примедбу СПГС-а да се члан 2 мора тумачити тако да се њиме не поставља немогућ или несразмеран терет на надлежне органе, било у контексту полицијских активности или у контексту приоритета и средстава, Комисија узима у обзир да је Европски суд установио да се управо конкретним чињеницама и контекстима мора мерити шта заправо представља немогућ и/или несразмеран терет (видети ЕСЉП, случај *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен у § 80 горе у тексту, при § 70; *Брекнел против Уједињеног Краљевства*, бр. 32457/04, пресуда од 27. новембра 2007, § 62).

d) Усаглашеност са чланом 2 у овом предмету

96. Комисија се прво бави питањем терета доказивања. У фази утврђивања прихватљивости, Комисија се уверила да жалиочеве тврдње нису неосноване. Стога је прихватила постојање предмета *prima facie*: да је УНМИК сазнао за убиство г. Радована Рачића пре 2001. године, а најкасније током 2001. године (видети § 32 изнад).
97. Сходно томе, примењујући горенаведене принципе (видети §§ 72-75), Комисија сматра да је терет доказивања пребачен на оптуженог, тако да је на УНМИК-у да достави Комисији доказ о адекватној истрази као одбрану против навода изнетих од стране жалиоца, а који су усвојени од стране Комисије као прихватљиви. УНМИК није испунио своју обавезу по овом питању, пошто није доставио потпун истражни спис нити је на „задовољавајући и убедљив“ начин објаснио свој пропуст да то уради. Комисија ће, у складу с тим, извући закључке из ове ситуације.
98. Циљ ове истраге био је да се открије истина о догађајима који су довели до нестанка жалиоцевог супруга, да се утврди његова судбина и да се идентификују починиоци. Да би испунили ове циљеве, они који спроводе истрагу били су дужни да траже, прикупе и сачувају доказни материјал; да идентификују могуће сведоке и узму њихове изјаве; да идентификују починиоца/починиоце и изведу их пред надлежни суд утврђен законом.
99. Комисија подсећа да би ефикасне истражне радње морале да се спроводе брзо и експедитивно, где би надлежни органи предузели све разумне кораке и испратили очигледан след истраге како би осигурали доказе везане за инцидент, укључујући, између осталог, сведочење очевидаца, форензичке доказе итд. Истрага такође мора да обезбеди елемент јавног надзора у довољној мери, као и да у разумној мери буде доступна породици жртве. Закључак истражитеља мора да се заснива на подробној, објективној и непристрасној анализи свих релевантних елемената. Штавише, истрага би требало да се повремено преиспита, како би се обезбедило да све доступне информације буду узете у разматрање. Пошто обавеза спровођења истраге није обавеза резултата већ средстава, при оцењивању њене ефикасности треба узети у обзир околности конкретног случаја и практичну реалност истражног рада (видети § 81 изнад).
100. Комисија напомиње да је од самог почетка истраге било очигледних недостатака у њеном спровођењу. Међутим, у светлу горе описаних напомена у вези са њеном ограниченом временском надлежношћу (видети § 50 изнад), Комисија подсећа да је она надлежна *ratione temporis* да процењује усклађеност истраге са чланом 2 ЕКЈП само за период након 23. априла 2005. године, узимајући у обзир статус предмета тог датума (видети ЕСЈП, *Палић против Босне и Херцеговине*, наведен изнад у § 80, при § 70). Период који је предмет разматрања завршава се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео одговорност у области спровођења правде (видети § 20 изнад).
101. Комисија напомиње са овим у вези да је, према Годишњем извештају полиције УНМИК-а за 2000. годину, целокупна полицијска извршна власт у области Пећи,

укључујући кривичне истраге, била под потпуном контролом полиције УНМИК-а од јуна 2000. године. Дакле, УНМИК је имао одговорност да обезбеди, *прво*, ефикасно и експедитивно спровођење истраге; *друго*, да сав релевантан истражни материјал буде прописно предат органима који преузимају одговорност за истрагу (ЕУЛЕКС); и *треће*, да истражни списи могу да се прате и преузму уколико се појави потреба за тим на било ком каснијем ступњу.

102. Пошто је узела у обзир тврдњу СПГС-а да би списи поднети Комисији могли бити непотпуни, као и због недостатка даљег објашњења у вези с тим (видети § 65 и 70 изнад), Комисија претпоставља да УНМИК не може да гарантује да је спис достављен Комисији потпун. У случају да није потпун, то би значило да је можда дошло до неке од следећих ситуација: није спроведена прописна истрага; спис није исправно и у потпуности предат ЕУЛЕКС-у; или УНМИК није добио натраг потпун спис од особе тренутно задужене за његово чување. Комисија је већ напоменула да нема разлога да сумња у поштене намере УНМИК-а у настојању да обезбеди потпун истражни спис ради његове процене (видети § 70 изнад). Међутим, Комисија сматра да, без обзира на то које је од ових могућих објашњења применљиво, оно би указало на пропуст који се може директно приписати УНМИК-у, било да се ради о периоду када је он обављао своје извршне функције или у свом садашњем својству.
103. Имајући у виду први део процедуралне обавезе, односно проналажење посмртних остатака г. Радована Рачића, Комисија примећује да СПГС тврди да је УНМИК испунио захтеве члана 2 ЕКЈП тиме што је УНМИК-ов КНЛСМ предузео радње које су довеле до идентификације посмртних остатака г. Радована Рачића.
104. Комисија се слаже са тим да је УНМИК-ов КНЛСМ предузео радње које су довеле до идентификације посмртних остатака г. Радована Рачића и напомиње да је УНМИК вратио његове посмртне остатке породици 25. јуна 2007. године. Иако се ово, само по себи, мора сматрати постигнућем, Комисија подсећа да се процедурална обавеза сходно члану 2 није завршила открићем, идентификацијом и накнадном предајом посмртних остатака г. Радована Рачића. Комисија се сада осврће на истрагу коју је спровела полиција УНМИК-а у циљу идентификације починиоца/починилаца и њиховог извођења пред лице правде, што представља други елемент процедуралне обавезе из члана 2 ЕКЈП.
105. У том погледу, Комисија напомиње да је, како је изнад поменуто, УНМИК сазнао за убиство г. Радована Рачића током 2001. године, пошто је ЈНЛ до тада био отворио спис у погледу г. Радована Рачића (видети изнад § 32). Комисија напомиње да у спису нису представљени докази да је обављена било која друга истражна активност, осим уписа предмета.
106. Комисија такође подсећа на аргумент СПГС-а да „уколико сведоци не иступе са информацијама или се не открију материјални докази, полицијске истраге неминовно стагнирају због недостатка доказа“ (видети § 63 изнад). У том погледу, Комисија мора да напомене да у почетној фази скоро сваке истраге недостаје значајна количина информација. Проналажење неопходних информација како би се попуниле ове

празнине представља главни циљ сваке истражне активности. Дакле, истражни органи не би требало да користе недостатак информација као аргумент да оправдају своју неактивност. Стога се чини да је, уместо да активно трага за информацијама и траговима, полиција УНМИК-а једноставно чекала да се додатне информације појаве саме од себе. У овој ситуацији, то је могло довести до губитка потенцијалних доказа (видети, нпр, ХРАП, предмет *П. С*, бр. 48/09, мишљење од 31. октобра 2013, § 107).

107. Према мишљењу Комисије, овај случај је очигледно затворен због изостанка информација у почетној фази, без икаквих додатних истражних радњи предузетих од стране полиције УНМИК-а (видети § 36 изнад). У том погледу, Комисија подсећа на свој став по питању категоризације предмета у „активне“ и „неактивне“ – наиме, да би „требало извршити категоризацију истраге тек након што се спроведе минимум могућих истражних активности и након што се доступне информације прикупе и анализирају“ (видети нпр. ХРАП, *Б. А*, бр. 52/09, мишљење од 14. фебруара 2013, § 82). У овом случају, такво давање приоритета није требало да се обави у најранијим фазама, пре него што је са жалиоцем и сведоцима обављен званичан разговор о околностима везаним за убиство и пре него што су прикупљени сви докази до којих се могло доћи. У том погледу, Комисија такође подсећа на став Европског суда да „надлежни органи морају увек да учине озбиљан напор да открију шта се догодило и не треба да се ослањају на исхитрене или неосноване закључке како би затворили истрагу“ (видети изнад § 81).
108. У погледу периода под њеном правном надлежношћу, почевши од 23. априла 2005. године, Комисија напомиње да је након тог критичног датума настављен пропуст у погледу неспровођења неопходних истражних радњи, укључујући оне у почетној фази истраге. Следствено томе, нису решени недостаци који су постојали до тог датума. Тако је, у складу са настављеном обавезом спровођења истраге, процена целокупне истраге доведена под период надлежности Комисије.
109. Комисија такође сматра да је полиција УНМИК-а, пошто лица одговорна за злочин нису била идентификована, имала обавезу да користи средства која су јој на располагању како би редовно пратила напредак истраге да би била сигурна да ништа није занемарено и да је сваки нови доказ узет у разматрање, и како би обавестила сроднике о напретку истраге.
110. Комисија напомиње да у спису нису представљени докази да је било која истражна активност обављена, или чак размотрена, у погледу идентификације починилаца и довођења истих пред лице правде. Конкретно, Комисија напомиње да, на основу доступних списа, полиција УНМИК-а није предузела основне истражне кораке, попут посете месту на коме је г. Радован Рачић наводно био убијен из ватреног оружја, или идентификације и испитивања лица која су живела или се налазила на месту наведеног злочина („претресање“ области) или покушаја да се пронађе неименовани сведок и да се са њим обави разговор (видети изнад § 23). Ово је био очигледан след истраге који није испраћен.

111. Очигледан изостанак било какве хитне реакције полиције УНМИК-а и било какве адекватне радње у каснијим фазама могао је указати починиоцима на то да надлежни органи нису могли, или нису били вољни, да истраже таква кривична дела. Такав став надлежних органа према најозбиљнијим злочинима у било ком друштву, а нарочито у околностима након сукоба, неминовно ствара културу некажњивости међу починиоцима злочина и може само да доведе до погоршања ситуације. Проблеми са којима се УНМИК сусрео на почетку своје мисије, који су размотрени изнад, не оправдавају такву неактивност, било на почетку или касније.
112. Комисија је такође свесна чињенице да дужност спровођења истраге није прекршена само због тога што истрага не производи задовољавајући резултат. Ипак, таква истрага мора да се спроведе на озбиљан начин и не сме да буде пука формалност. Комисија сматра да, узимајући у обзир околности из овог предмета, УНМИК није предузео све разумне кораке како би идентификовао починиоце и извео их пред лице правде. У том погледу, Комисија сматра да истрага није била одговарајућа и није била усклађена са захтевима брзине, експедитивности и ефикасности (видети § 80 изнад), као што то налаже члан 2 ЕКЈП.
113. Комисија не може занемарити чињеницу да је 2005. године УНМИК примио жалиочеву кривичну пријаву упућену међународном тужиоцу Окружног јавног тужилаштва у Пећи (видети § 38 изнад). Било би разумно очекивати да је таква пријава требало да подстакне тужиоца да прегледа истражни досије. Према мишљењу Комисије, то је могло довести до препоруке за предузимање додатних радњи, тако да случај не би остао неактиван дуги низ година (упоредити са мишљењем Комисије у предмету *Стојковић*, бр. 87/09, мишљење од 13. децембра 2013, § 160). Међутим, у досијеу, онаквом какав је достављен Комисији, није наведена реакција међународног тужиоца у вези с том кривичном пријавом.
114. Стога, према мишљењу Комисије, овај предмет није разматран адекватно и темељно. Уместо тога, изгледа да је разматрање случаја обављено као пука формалност, будући да полиција није идентификовала очигледне празнине у истражном поступку, ослањала се на непотврђене или непостојеће чињенице, занемарила је доступне податке и наставила је грешке које је начинио претходни истражитељ/истражитељи.
115. Што се тиче захтева за јавни надзор, Комисија подсећа да члан 2 такође захтева укључивање блиског сродника жртве у истрагу у мери која је неопходна да се заштите његови или њени легитимни интереси.
116. Комисија напомиње да је у истражном спису назначено да је једини контакт који је полиција УНМИК-а остварила са блиским сродником г. Радована Рачића био када је ЈНЛ прикупио анте-мортем податке од жалиоца. Комисија дакле сматра да истрага уопште није била отворена за јавни надзор, како то налаже члан 2 ЕКЈП.

117. У светлу мана и недостатака који су горе описани, Комисија закључује да УНМИК није спровео ефикасну истрагу убиства г. Радована Рачића. У складу с тим, постојало је кршење процедуралног аспекта члана 2 ЕКЉП.

V. ЗАКЉУЧНИ КОМЕНТАРИ И ПРЕПОРУКЕ

118. У светлу закључака Комисије о овом предмету, Комисија је мишљења да је потребан неки облик накнаде.

119. Комисија напомиње да принудни нестанци представљају озбиљна кршења људских права која се морају истражити и судски процесуирати под било каквим околностима. Комисија такође напомиње да је УНМИК, као територијална управа на Косову од 1999. до 2008. године, имао примарну одговорност да ефикасно истражи и кривично гони лица одговорна за убиство г. Радована Рачића и да његов пропуст да то учини представља настављено озбиљно кршење људских права жртве и његовог сродника, поготово права на утврђивање чињеница.

120. Комисија истиче забринутост самог СПГС-а да су неадекватна средства, поготово на почетку УНМИК-ове мисије, довела до тога да испуњавање УНМИК-ових обавеза у погледу људских права буде тешко достигну.

121. Уобичајено би била одговорност УНМИК-а да предузме одговарајуће мере како би стао на крај запаженом кршењу права и, колико је то могуће, исправио последице истог. Међутим, као што је Комисија напоменула горе у тексту (видети § 20), одговорност УНМИК-а која се тиче судства на Косову завршила се 9. децембра 2008. године, када је ЕУЛЕКС преузео потпуну радну контролу у области владавине права. УНМИК стога није више у позицији да предузима мере које ће имати директан утицај на истраге које су још увек на чекању пред ЕУЛЕКС-ом или локалним властима. Такође, након једностраног проглашења независности од стране Привремених институција самоуправе Косова 17. фебруара 2008. године и касније, ступањем на снагу косовског устава 15. јуна 2008. године, УНМИК је престао да обавља извршне функције на Косову и та чињеница је ограничила његову могућност да пружи пуну и ефикасну репарацију за извршену повреду права, како је то прописано утврђеним начелима међународног права о људским правима.

122. Комисија сматра да ова чињенична ситуација не ослобађа УНМИК од одговорности да исправи, што је могуће више, последице кршења права за која је одговоран.

У погледу жалиоца и предмета, Комисија сматра прикладним да УНМИК:

- У складу са судском праксом Европског суда за људска права у вези са ситуацијама ограничене надлежности државе (видети ЕСЉП [ВВ], *Иласку и остали против Молдавије и Русије*, бр. 48787/99, пресуда од 8. јула 2004, ЕКЉП, 2004-VII, § 333; ЕСЉП, *Ал-Садун и Муфди против Уједињеног Краљевства*, бр. 61498/08, пресуда од 2. марта 2010, § 171; ЕСЉП [ВВ]), *Катан и остали против Молдавије и*

Русије, бр. 43370/04, 8252/05 и 18454/06, пресуда од 19. октобра 2012, § 109), мора тежити томе да, уз сва дипломатска средства која су му доступна у односу на ЕУЛЕКС и косовске власти, добије уверавања да ће истраге које се односе на случај који се овом приликом разматра бити настављене у складу са захтевима ефикасне истраге предвиђеним чланом 2, да ће се утврдити околности везане за убиство г. Радована Рачића и да ће починиоци бити изведени пред лице правде. Жалилац и/или други блиски сродници треба да буду обавештени о том поступку и да добију увид у релевантну документацију, уколико је потребно;

- Јавно призна, у разумном року, одговорност у вези са пропустом УНМИК-а да адекватно истражи убиство г. Радована Рачића и јавно се извини жалиоцу и њеној породици у вези са тим;

- Предузме одговарајуће кораке за исплату адекватне надокнаде жалиоцу за моралну штету коју је претрпела због УНМИК-овог пропуста да спроведе ефикасну истрагу убиства њеног супруга.

Комисија такође сматра да је прикладно да УНМИК:

- У складу са Резолуцијом Генералне скупштине УН-а о „основним начелима и смерницама у вези са правом на правни лек и репарацију за жртве грубог кршења међународног права које се тиче људских права и озбиљног кршења међународног хуманитарног права“ (А/Res/60/147, 21. март 2006. године), предузме одговарајуће кораке, путем других институција повезаних са УН-ом које раде на Косову, домаћих органа и невладиних организација, ради остваривања потпуног и свеобухватног програма репарације, укључујући реституцију, компензацију, рехабилитацију, сатисфакцију и гаранцију да се тако нешто неће поновити, за жртве из свих заједница које су претрпеле озбиљне повреде људских права током и након сукоба на Косову;

- Предузме одговарајуће кораке код надлежних органа Уједињених нација, укључујући Генералног секретара УН-а, ка додељивању одговарајућих људских и финансијских ресурса како би се осигурало да Уједињене нације увек поштују стандарде међународних људских права, укључујући ситуације када обављају административне и извршне функције на некој територији, и да обезбеди ефикасно и независно надгледање;

ИЗ ОВИХ РАЗЛОГА,

Комисија, једногласно,

1. ЗАКЉУЧУЈЕ ДА ЈЕ ДОШЛО ДО КРШЕЊА ПРОЦЕДУРАЛНЕ ОБАВЕЗЕ СХОДНО ЧЛАНУ 2 ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ЉУДСКИМ ПРАВИМА;

2. ПРЕПОРУЧУЈЕ ДА УНМИК:

- a. ТРАЖИ ОД ЕУЛЕКСА И ДРУГИХ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА НА КОСОВУ ДА ПРЕДУЗМУ СВЕ МОГУЋЕ КОРАКЕ КАКО БИ ОСИГУРАЛИ ДА СЕ КРИВИЧНА ИСТРАГА У ВЕЗИ СА УБИСТВОМ Г. РАДОВАНА РАЧИЋА НАСТАВИ У СКЛАДУ СА ЧЛАНОМ 2 ЕКЉП И ДА ПОЧИНИОЦИ БУДУ ИЗВЕДЕНИ ПРЕД ЛИЦЕ ПРАВДЕ;**
- b. ЈАВНО ПРИЗНА ОДГОВОРНОСТ ЗА СВОЈ ПРОПУСТ ДА СПРОВЕДЕ ЕФИКАСНУ ИСТРАГУ У ВЕЗИ СА УБИСТВОМ ЖАЛИОЧЕВОГ СУПРУГА И ЈАВНО СЕ ИЗВИНИ ЖАЛИОЦУ И ЊЕНОЈ ПОРОДИЦИ;**
- c. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ ЗА ИСПЛАТУ ОДГОВАРАЈУЋЕ НАДОКНАДЕ ЖАЛИОЦУ ЗА ПРЕТРПЉЕНУ МОРАЛНУ ШТЕТУ У ВЕЗИ СА УСТАНОВЉЕНИМ ПОВРЕДАМА ЧЛАНА 2 ЕКЉП.**
- d. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ КА ОСТВАРИВАЊУ ПОТПУНОГ И СВЕОБУХВАТНОГ ПРОГРАМА РЕПАРАЦИЈЕ;**
- e. ПРЕДУЗМЕ ОДГОВАРАЈУЋЕ КОРАКЕ У УЈЕДИЊЕНИМ НАЦИЈАМА КАО ГАРАНЦИЈУ ДА СЕ ИСТА СИТУАЦИЈА НЕЋЕ ПОНОВИТИ;**
- f. ОДМАХ ПРЕДУЗМЕ ЕФИКАСНЕ МЕРЕ ЗА ПРИМЕНУ ПРЕПОРУКА КОМИСИЈЕ И ОБАВЕСТИ ЖАЛИОЦА И КОМИСИЈУ О ДАЉЕМ РАЗВОЈУ ОВОГ ПРЕДМЕТА.**

Андреј АНТОНОВ
Извршни службеник

Марек НОВИЦКИ
Председавајући

СКРАЋЕНИЦЕ И АКРОНИМИ

ЦЈКИ – Централна јединица за кривичну истрагу
СГПП – Међународни споразум о грађанским и политичким правима
ОП – Одељење правде
ОЈТ – Окружно јавно тужилаштво
ЕКЉП – Европска конвенција о људским правима
ЕСЉП – Европски суд за људска права
ЕУ – Европска унија
ЕУЛЕКС – Мисија владавине права Европске уније на Косову
СРЈ – Савезна Република Југославија
ХРАП – Саветодавна комисија за људска права
КЉП – Комитет за људска права Уједињених нација
ИАСЉП – Интерамерички суд за људска права
МКНЛ – Међународна комисија за нестала лица
МКЦК – Међународни комитет Црвеног крста
МКТЈ – Међународни кривични трибунал за бившу Југославију
КФОР – Међународне безбедносне снаге (обично познате као косовске снаге)
ОВК – Ослободилачка војска Косова
МоР – Меморандум о разумевању
ЈНЛ – Јединица за нестала лица
НАТО – Северно-атлантски споразумни савез
КНЛСМ – Канцеларија за нестала лица и судску медицину
ОЕБС – Организација за европску безбедност и сарадњу
СПГС – Специјални представник Генералног секретара
УН – Уједињене нације
УНХЦР – Високи комесар Уједињених нација за избеглице
УНМИК – Привремена административна мисија Уједињених нација на Косову
КПИЖ – Комисија за проналажење и идентификацију жртава
ЈИРЗ – Јединица за истрагу ратних злочина